Incipit tractatus de probatione ſpirituum Mgri Johānis Gerſō· Cācellarij pariſieñ·

Probate ſpiritus ſi ex deo ſunt iubet diſcipulus ille quē diligebat ihūs Neqȝ enī neſciebat illā coapoſtoli ſui ſētenciā· Angelū ſathane tranſ figurarē in angelū lucis ſic ut fiat demoniū meri dianū dū pro tenebris erroris quas ad tēpus celare pmittitur lucem veritatis clarā ſe fingit offerre · Patuit hoc apud ſanctum Martinum viſibiliter· ꝛ patet apud alios plurimos inuiſi biliter dum teſte Bernhardo ſub ſpecie magni boni ꝛ ardui grande pc̄c̄m opit ſuggeit ꝛ inducit Probate ſpūs ſi ex deo ſunt non cuilibet datum eſt ·ſed aliquibus per ſpiritum ſanctum · q̄ vn⁹ exiſtens diuiſiones granarum diſtribuit ſingu lis prout vult ad edificacōnem corporis criſti quod eſt etiam cui nunq̄ʒ deficiēt in neceſſarijs Sicut igitur non omnium eſt prophetizare nec omnium euangelizare · nec omnium interpre tari ſermones ·ſed aliquorum ex offitio vſqȝ in finem ſeculi · Sic non omnium eſt probare ſpi ritus ſi ex deo ſunt ſed quibus datum ē quales ſunt ſpirituales quos vnctio docet de omni bus qui et de omnibus iudicant etiam inter diem et diem · Quale donum Beatus Martin⁹

Anthonius ⁊ plures alii leguntur habuiſſe. Probare ſpiritus ſi ex deo ſunt contingit multi pliciter. Vno quidē mō p modum artis ⁊ doc trine generalis. ſicut p erudicionem ſacrarum ſcripturarū diligenti pioqȝ ſtudio conquiſitam Sunt nimirum ſcripture. In quibus putamus nos fidem habere cōtinentes artem flores ꝓphe tas a veris. ⁊ ab illuſionibus reuelacōnes cog noſcendi. Alius inuenitur modus p inſpiracōȝ intimā. ſeu p internum ſaporem. ſiue p experi mentalem dulcedinem quandam. ſiue p illuſtrā tionem a montibus eternis effugantem omēs te nebras dubietatis. Hoc autem eſt manna ab ſcōditum ⁊ nomen nouum in calculo ſcriptum quod nemo nouit niſi q̄ acceperit. Hoc Grego. in dyalogo. Hoc Aug. in de confeſſ. de ſeipſo ⁊ mre hoc. Hugo de arra aie cū pluibȝ aliis nōue rūt. Probare ſpiritus ſi ex deo ſunt per regulā artis generalem ⁊ infallibilem pro particulari quolibet caſu aut non poteſt aut vix poteſt hu manitus fieri. ſed requiritur donum ſpiritus ſancti. qd̄ aplus nominauit diſcretōȝ ſpirituū quo dono fit ut mens nedū in ſe et de ſe ſciat probare ſpiritus ſi ex deo ſunt. ſed etiā de aliis ⁊ in aliis noſcit. Hic autem eſt modus tercius alius a predictis probandi ſpiritus. quoniam prim⁹ eſt doctrinalis. Secundus experimētal

Tercīꝰ officialis ſcilicet officio yerarchico atqꝫ ſpirituali dono conceſſus. Itaqꝫ ſicut nemo nouit que ſunt spiritꝰ niſi ſpiritus. Ita nemo cognoſcat infallibili certitudine ea que per ſolam experimentalem noticiam vel ſentimentum interius et ſenſum aguntur in alterius animo. Quēadmodum ergo tradere regulam generalem q̄ diſtingueret infallibiliter inter viſionem ſomnialem et illam que fit in vigilia. nullus facile poſſet propter varias ſimilitudines int̄ vtraſqꝫ viſiones. Multomagis in propoſito. Scit nichilominus homo vigilans ſe certitudinaliter et experimentaliter videre. quamuis non ignoret ſe habuiſſe in ſompniis viſiones valde vicinas et ſimiles ſue vigilie adeo ꝙ ſompnium ſuū narrarē ſōpniādo q̄nqꝫ videat̄. Quāuis dicat Seneca eē vigilātis ſōpniū narrarē. Scit ſimiliter hō ſpūalis in vigilia vere lucis dīne poitꝰ vidē ſe dīna q̄ iubꝫ vere ſētire adorare et ſape quare ꝙ vigilat. Poteſt n̄lominꝰ recogitarē ex ſe vel aliis ꝙ nōnūq̄ hō ponit̄ i quodā ſōpnio naturalis cōgcōis aut dyabolice illuſiōis q̄ dū ſic ſe hꝫ et qdāmodo dormit ad dīna putarē pōt ꝙ vigilet ad ea. Sicqꝫ falli vidit hec btūs Gregoriꝰ aſſerens ſpūs ꝓphetaꝝ nō ſemp eſſe in ptāte vel in diſtincta ꝯgnicōe ꝓphetaꝝ ꝓbās hoc p nathan q̄ ad dauid cogitantē edificarē domū deo rn̄dit

Omē qđ eſt in corde tuo vade ⁊ fac· quoniam do minus tecum eſt. Cuius cōtrariū ipſa nocte re uelauit ei deus probare ſpiritus ſi ex deo ſunt ex primo modo qui magis ē ad ꝓpoſitum· videlicʒ p ſcripturam ſacram ⁊ p bonos eruditos i eodē quia vere pūerſe viuentibus quale iuditiū niſi peruerſum ⁊ illuſoriū reportare ſperabimus. Cō tingit multis ⁊ ſuffitienter q̄tum ad preſentem ſpectat mateiam ⁊ ad cōmunem ſtatum viatoꝝ Qua ſuper re nedum vnum et ab vno· ſed plu res a diuerſis tractatus conpoſitos inuenimus quos nunc manualiter habere fas eſſet ⁊ dili genter inſpicere· dum in hoc ſacro cōcilio que ritur tractari de Canonizacōne ſanctorum· ⁊ ex aminatione doctrinaꝝ ſuarum· preſertī vnius que· Brigida nominatur aſſueta viſionibʒ q̄s nedū ab angelis· ſed a criſto· ⁊ maria· agnete ⁊ ceteris ſanctis familiaritate iunctis ſicut ſpō ſus ad ſponſam loq̄tur· ſe aſſerit diuinit⁹ ſuſce piſſe. Eſt autem vtrobiqʒ vel in approbacōe vl̄ i ēprobatione piculum. Approbaē enim falſas aut illuſorias aut friuolas viſiones pro veris ⁊ ſolidis reuelacōibʒ· quid indigni⁹ quid alie nius ab hoc ſacro ɔcilio. Reprobaē vero nūc eas que multipharie multiſqʒ modis p diuer ſas nacōnes probate dicūtur· non pua exinde ſcādalorum in xp̄iana religione et deuotione

populorum formidacō. Demiq̃ʒ in ipſo etiam ſi lencō et diſſimulacōne ex quo res in medium poſita eſt. non michil eſſe diſcriminis pertimeſ cimus. inuenire vero medium aliquod vł expe diens inter hec extrema laudabile quid ſic an affectabile ſit nec dum ſatis cernimus explora tum. Nota q̄ ydoneus probator ſpirituum eſt doctus ꝛ expertus. probare ſpiritus per modū artis ꝛ doctrine ſicut tota deinceps verſabitur intentio nemo perfecte poteſt per ſolam ſacre ſcripture erudicōnem qui non etiam expertus ſit in ſemetipſo variam affectionum ſpiritualiū pugnam tanq̄ aſcenderit nunc in celos nunc deſcenderit in abiſſos. ꝛ viderit mirabilia dei in profundo. Nam qui nauigāt mare hoc miſticū diuerſarum affectionum quaſi collidencium ſe fluctuū enarrant mirabilia ei9. Ineptus autē ta liū q̄ de nouit eoꝝ. Hic aūt ē quart9 mo9 ꝓbati onis ſpūū. Ceteꝝ puto dr̄āʒ int̄ hoīes quos lo q̄mur vnū theologū. Alteꝝ ꝯtēplatiuū talē eſſe q̄lis ē int̄ pitū in arte medicīe ꝛ int̄ inexpertum ſeu p̄cticū in eadē que duo poſſe ꝯuenīe in eodē null9 dubitauit. Sic fit ꝛ fieri pōt dn̄o ꝓpicio ut idem ſit in ſcripturis ſacris eruditus qui ſimul in ꝯtēplacōis exercitacōe ꝓbat9 ē hūc vero talē vult hr̄e matēia p̄ns ſic alias ſcripſiſſe dū de tractatu quod ſpūalū nupciarū ſmo ſic t inuei9

Probare vero ſpiritus iſto modo doctrinaliť dū querimus in aliquibꝫ pſonis quaꝝ corda neqꝫ videre neqꝫ ſcrutari datur oportet ut ab operibus ſigna ſumamus dicente criſto. A fructibꝫ eorum cognoſcetis eos. fallit tamen vnū ſignū vel pauca ſi non in vnum plura ɔglobauerim⁹ Ita enim tradit Tullius. ita Boetius. ita Ariſ. in cōiecturali cauſa faciendū. Sed quoniam infinita eſt quidem huiuſmodi ſignorū confuſio coartemus ad pauciora. ⁊ dicamus ſub hoc metro Tu quis quid quaē cui qualiť vnde reqre Quis eſt cui fiat reuelatio. quid ipſa cōtinet et loquitur. Quare fieri dicitur. Cui pro concilio detegitur. qualiter venire et vnde venire repiť Probatio ſpirituū dū queritur fieri. cōſideretur in p̄mis. pſona ſuſcipiens viſiones. ſi ſit boni et diſcreti iudicij rationis naturalis. quia leſo cerebro. turbaturqꝫ iudiciū racōnis. Si leſus fantaſias paciatur. non magnope querēdum ē a quo ſpū veniant melancolice illuſorieqꝫ viſiones. ut patet in freneticis in egrotis varijs q̄ vigilantes ſe talia videre putant audire guſtare ⁊c̄ qualia ſomniantes paciūtur. Habet preterea quelibet paſſio ꝓfundata ſuam leſionem ſuam etatem ſuū ut. Origenes loquitur demoniū. Patet in philocaptis. in zelotibus ⁊ iracūdis. In inuidis ⁊ auaris. Vnde poeta. An qui

amant ſibi ſompnia fingunt interrogationes
Queratur ergo ſi perſona ſit nouicia i zelo fidei
quia nouicius feruor cito fallitur ſi caruerit re
gente. Preſertim in adoleſcentibus et feminis.
quarum eſt ardor nimis auidus varius effrenis
ideoqz ſuſpectus. Rurſus plurimum refert attē
dere qualis ſit et fuerit perſona qualiter erudita
quibus aſſueta. quibus delectata in quibus con
uerſata. Si diues vl' egena. In prima ſuperbiā
ſecretamqz voluptatem. In altera fictionē time
bimus. hoc ſuper omnia cōuenit conſeruare ne
lateat interior ſupbia ſpiritualis quam Bernh.
vere nominat ſbtile malum quoniam et hec de
humiliacōne ſua naſcitur de ſordibus et cilicio
de ieiunijs et de virginitate pmo et de ſua morte
ſuoqz contrario trahit originem. Quid igitur
erit tutum a ſuperbia. Cum nec ipa virtus tuta
ſit ab ea. Nota ſuperbiam eſſe in intellectu et vo
luntate. Eſt autem ſuperbia quedam in intellec
tu dum non vult ſubicī alieno iudicio. ſed inniti
tur proprio. quedam in voluntate dum rēnuit
obedire et hec citius deprehenditur. Ideoqz faci
lius corrigitur qp prima qualitas viſionū. Pro
bacō ſpūū reſpicit nedū pſonā q viſiōes patit
ſz viſionū qlitates. Si vera ſint oia etiam vſqz
ad minimā ꝯpoſicoz. qm i ſpū veritatis falſitas nō
ē i ſpū aūt mēdacij nulle qnqz ſūt veritates apte

ut in vnica latenti falſitate decipiat hac ratioē
prohibuerunt a teſtimonio veritatis quā fate
bantur criſtus demoniacos ⁊ paulus phitoniſ
ſas . Si preterea ſit in viſionibus ſapiētia que
furſum ē cū ſuis titulis quos Jacobꝫ enumerat
primo inquit pudica eſt . deinde pacifica . modeſ
ta . ſuaſibilis bonis cōſentiens plena miſericor
dia ⁊ fructibus bonis iudicans ſine ſimulatione
Si rurſus excedant hee viſiones cōmunē intelli
gendi modum vel in ſcriptura ſacra poſitū vel
in ratioē naturali vel morali collocatū . quod ſi
non videretur illud aſſcribi fruſtra reuelationi
quod in ſcriptura ſua ſemel locutus eſt deus ſi
cut Job loquitur . idipſū non repetit . Onerosū
quippe eſſet ne dicamus vanū viſiones ſup vi
ſiones in immenſū multiplicatas debere recipe
re tanq̄ ab ore dei prolatas . Ac deinde certiſſi
ma fide credendas . Sicqꝫ demū noſtra fides nrā
qꝫ religio . quam deus teſte Auguſtino voluit
ſub pauciſſimis cōtineri articulis redderet pl9
abſqꝫ vlla cōparatione quā lex vetus onerosa
Hinc dare memorie mgr̄ henricus de haſſia con
primendam eſſe tot hominū . Canoniſacōnem
ſcripſit . Hinc alia ratio ſumitur . qm̄ omiſſo di
uinaꝝ ſcripturarū ſtudio . magna pars criſtia
norum ad has viſiones ideo placentiores quia
receſſiores auerteret oculos ⁊ aures pruriētes

ſicut neceſſaria neſcirent· quia iuxta Senece ver
bum ſuperuacua didiciſſent. Sicut oportet in
omni reuelatione Moyſes ⁊ Helyas hoc eſt ſe
cundum venerabilem Richardum teſtimonia
legis ⁊ ꝓphetarum per totū. Alioquin ſuſpecta
eſt. et inde fit perſpicuum ꝙ neceſſarij ſunt theo
logi in canozacōibus ſanctorum ⁊ examinacō
ne doctrinarum. Probatio ſpirituum requirit
ut perſona viſiones habeat cui huiuſmodi recī
tātur habeat ſe prudēter ⁊ cautiſſime. Preſertī
in principio conſideret acriterr quare mouetur
hec perſona ſecretum ſuum pandere ſuper quo
fiet alia conſideratio. Caue ergo quiſquis eris
auditoꝛ aut ꝯſultoꝛ ut non applaudas tali per
ſone nō obinde laudes eā nō mireis quaſi ſanc
tam dignāqꝫ reuelacōib9 atqꝫ miracul̄· obſiſte
pocius· increpa dure ſpne eā cui9 ſic exaltatum
ē cor ⁊ elati ſūt oculi ut ambulet in mḡnis ⁊ mi
rabilibꝫ ſup ſe· ut digna ſibi videat̄ q̄ nō hūano
alioꝝ moē opet̄ ſalutē ſuā p doctrinā ſcꝫ ſcriptu
raꝝ ⁊ ſcōꝝ cū dictamine rōnis natual̄ n̄ cōcilīū
hr̄e pſumat ⁊ putet nedum ab angel̄· ſed a deo
nedum ſemel in neceſſitatibus· ſed pene iugiter
velut in quotidianis collocutionibus. Talem
āmoue nō ſblime ſape· ſꝫ ſape ad ſobetatē qm̄
veiſſime ayt q̄ dixit. Superbia mētur illudi et
eo dignī9 quo inſtar phaꝛzei latētem herenteqꝫ

oſſibus ſupbiam ſicut nec phiſicus fabrilem ca
lorem ſupbus attendit. Quid enim facilius ꝙ
ſe viliſſimū peccatorem dicere. ſed veraciter ſim
pliciterq; ita ſentire ex intimis. hoc diuini mūe
ris eſt non humani ſolius exercicij enarrantur
exempla ſanctorum patrū qui curioſitatē hu
iuſmodi viſionum vel miraculorum pniciosiſſi
mam fallaciſſimāq; refugerūt. A qua ſe auguſ
tinus liberatum in ſuis cōfeſſ; gloriatur in dño
quam preterea dñs Bonauentura abhorrēdam
nimis eſſe determinat totoq; conatu repellendā
Nunc orationibus nunc increpacōib; ſeu fla
gellationibus ꝓprie mentis et corporis. exēplo
illius qui ut temptatione carēt ſuperbie queſi
uit et obtinuit a dño. ut p tres mēſes demonia
ca vexaretur obſeſſione. Alter ſanctorum pēm
dum ſibi demon tranſfiguratus in xpm diceret
Ego ſum criſtus pſonaliter te viſitans. quia dig
nus es. confeſtim clauſit oculos vtraq; manu
vociferans. nolo hic criſtum videre ſatis eſt ip
ſum in gloria ſi videro. moxq; diſparuit. Alter
ſub alijs verbis ſimilē in huiuſmodi illuſione
ſeruauit humilitatē. Vide inquit ad quē miſſus
ſis. Ego certe talis non ſum qui dignus ſū hic
videre criſtum. Alter quia nolebat intrare tē
plum. dicens ſibi ſatis eſſe ꝙ oculis corporeis aſ
pexiſſet criſtum colligauerunt cathenis ſoluere

Jeiunium carnibus veſti · vinumq; bibere com
pulerunt . Sicq; timore compreſſo ſanatus eſt
Opponet forſitan aliquis ex apoſtolo iubente .
Nolite inquit ſpiritum extinguere . Si ſit ergo
viſio vere a ſpiritu ſancto que nichilominus re
pellitur quid hoc eſt · niſi ſpiritui ſancto reſiſtere
ſuamq; naſcentem graciam ſuffocare . Sed pro
fecto ſpiritus ſanctus qui ſe dat humilibus neq̃
q̃p ex humiliacōne quam prediximus ſe ſbſtra
het · intrabit pocius exaltabit et in beneplacito
ſuo deducet victor ſuper excelſa animam hanc
in oculis ſuis vilem · et abſq; vlla ruga fictionis
humilem · et ſimplicem . Porro dici non poteſt
quantum hec curioſitas vel congnoſcendi futu
ra et occulta vel miracula videndi vel faciendi
fefellit plurimos et a vera religione frequenter
auertit . Hinc ſuperſticiones in populis q; re
ligionem inficiunt criſtianam dum ſicut olim
iudei ſola ſigna querunt dum ymaginibus ex
hibent latrie cultum · dum inſuper hominibus
nec dum canoniſatis ſcripturis quoq; non au
tenticis plus q̃p ſanctis vel euãgelio fidem preſ
tant . Probacō ſpirituum conſiderat cauſam
quare fieri dicuntur viſiones · preſertim quo
fine nedum proximo nedum aperto · ſz occul
to et longinquo . Poteſt itaq; finis proximus
apparẽ bon9 et ſalubs et deuot9 ad edificacōnẽ

aliorum qui tandem prolabetur in multiplex ſcā
dalum. Dū vel non reſpondebūt vltima primis
vel aliud falſum fictumqꝫ deprehendetur in pſo
nis fuiſſe tam reputate ſanctitatis deuotionis
qꝫ docuit hec etas noſtra de predicacōibꝫ dñoꝝ
Johannis de varenis et Jo. huſſ. et ſimiliū. Rur
ſus dum aliquid fieri poteſt p humanam induſ
triam ſit hoc in vita ſit hoc in doctrina. quae ne
ceſſe eſt vel querere vel exſpectare diuinā celit⁹
allocutionem. Hoc nempe temptationi dei quā
honorationi apparet ſimilius. Ceterū finis at
tendēdus eſt. quare ſit conmunicatio taliū vi
ſionum et quali perſone. Vtrū ad oſtenſionē
vel ad neceſſitatem. Vtrum ad dandum vł rci
piēdū cōſilium. Vtrū fiat expto vel inexperto
talium. qꝫ ſi videatur hec perſona querere tan
tūmodo conſilium ne fallatur. videndum eſt ſi
paratam ſe monſtrat obedire cōſilio. Alioquin
iam de curatione vix ſpes erit. quī talis ut dicit
Johannes climacus. non iam eget demone tēp
tante ſe quia factus eſt ſibi demon. Obiectio at
vero dicit aliquis hec idcirco pſona non credit
alieno iuditio. quia de ſuo certa eſt per reuela
tionem intimā et ſecretam. ſed pfecto non eſt
diuiſionis deus ut vni timenti ſe reuelet vnum
et p alterum ſimiliter timentem eum dicat vnū
cōtrariū. Itaqꝫ ſi viſio ex deo ē non diſſipabit

in humiliantes ſe ſub alieno iudicio propter
deum. ſed vigorabitur amplius ⁊ vincet. Quo
circa tradimus pro cautela. ꝙ in huiuſmodi vi
ſionibus nedum ſuſpenſum teneatur iudicium
exemplo beati Ambroſij. ⁊ Luciani preſbiteri.
Sed dicatur reuerenter cum petro Exi a me dn̄e
quia peccator ſum quia vilis ſum. quia viſionibꝫ
tuis indiguus ſum quas hic neqꝫ quero nec ac
cepto. ſed repello ſit i alio non i hoc ſeculo viſio
tua tota merces mea dn̄e deus. Et ſufficiat quid
ad me de viſionibus tuis in hac vita quid de ſu
periorum meorum monicōnibus. mitte pocius
obſecro alium quem miſſurus es. ⁊ me meus
ſpiritus humili tegat obſcuroqꝫ loco. Altera
poteſt addi ſuper hmōi viſionibus recipiendis
cautela qualem de ſōpnijs tradidit vnus dicēs
Si monicōnes alique bone inquit fieri videant
in ſompnijs. vel ex perſona defunctorum vel
aliūde. recipiantur quaſi ſompnia non penitus
abiciendo. neqꝫ eis ex aduerſo velut autenticis
vel diuinis adherendo recogitentur pocius tan
ꝙ rememorationes alique ad faciendum bona
vel mala declinandum iuxta ſompniorū q̄litatē
Probacō ſpūum ↄſideāt qualiter et quomodo
pſona q̄ viſiōes ſe hr̄e dicit ↄuerſat. an i ſecre
to vl̄ i publico. an i vita actiua. vel ↄtēplatiua. an
i deuocōe nia q̄ notā affert i veſtimētis ⁊ ceteris

Aut ſi cōmunem habet cōuerſacionem accōmo
datam hijs quibus ɔuenit. Hoc precipue con
ſiderare neceſſe eſt ſi ſit mulier. qualiter cū ſuis
cōfeſſoribus cōuerſatur ⁊ inſtructoribus. ſi col
locutionibus intendit cōtinuis ſub obtētu nūc
crebre cōfeſſionis nunc prolixe narrationis vi
ſionū ſuarum nūc alterius cuiuſlibet cōfabula
tionis. Exptis credite nominatim Auguſ. ⁊ dño
Bonauentura Vix eſt altera peſtis vel efficatior
ad nocendū vel inſanabilior. que ſi michil ha
beret aliud detrimenti niſi tpis precioſi latiſſimā
hanc conſumptionem habūde. dyabolo ſatis
eſſet. Habet aliud ſcitote inſanabilem alias in
ſaciabilem. Videndi loquendiqȝ ut interim de
tactu ſilentiū ſit pruriginem. Euenitqȝ illud de
didone apud poetam herent infixi pectore vult⁹
verbaqȝ nec placidā dat menbris cura quietē
Cum tamen in pace ſit dei locus. nullus id circo
mirabitur ſi tales ad fabulas auerſi auertunt̄
a veritate. Si preterea mulieres hee curioſe agē
tes ſunt quales notat Aplus. ſemp diſcentes
⁊ nunq̄ ad ſcientiam veritatis prouenientes.
Vbi autem non ē veritas ſit falſitas ⁊ vanitas
neceſſe eſt. Nota vnde ſpiritus veniat. Proba
tio ſpirituū cōſiderat vnde ſpūs veniat aut quo
vadat. Itaqȝ Bern. teſtatur hoc in ſe nūq̄ ſciri
datū eſſe. quū tamen exptum ſe pluries aſſerit

humiliter ſpiritusſancti preſenciam ex intimo
motu cordis ſiue mentis mirabitur nō fortaſſe
aliquis quo pacto perſona ſtatus inferioris .
Dicat ſe frequenter agnoſcere . Vnde ſpiritus
veniat . preſertim cum dixerit criſtus nicodemo
vocem eius inquit audis ⁊ neſcis vnde veniat
aut quo vadat . Diſtinctio ſpirituum . Quid por
ro ꝙ in ſpiritibus diuerſis multa inſpiracōnibꝫ
inuenitur ſimilitudo . Eſt enim ſpiritus deꝰ . ſpūs
angelus bonus . ſpiritus angelus malus . ſpūs
humanus tam rationalis ꝙ̄ animalis . Poteſt
autem ſimilis viſio ſpirari per quemlibet hunc
ſpiritum ſuo modo longe qꝫ tamen diuerſo . ſed
nec diuerſitatem faciliter percipi . que ſimilitu
do non ſcitur apud inexpertos talium . quī neqꝫ
per ſe ipſos ex acucīe ingenij neqꝫ philoſophi
cis diſciplinis neqꝫ per aliorum traditionem ſci
unt talia diſtinguere . Certe nec mirandum cū
pauciſſimos inueniamus . qui plene ſciāt ſe cer
nere cogitationes ⁊ affectiones ſue rationalis
anime ut rationalis eſt ab illis que ſunt anima
les . Videlicet in ſenſu conmuni vel organo fan
taſie . Quem inuenies precor ex timentibus deū
pccāqꝫ fugiētibꝰ qui ſemper ⁊ in omnibus ad li
quidū ꝓſpiciāt dum temptacōes vigēt ſi ſēſus
eoꝝ ſit tmmodo in ymaginatione vel ꝯſēſus in
rōne adeo nō facile eſt diſcernē ſēſum a ꝯſenſu

quanto plus habet difficultatis probatio qua druplicis prenominati ſpūs. Dum videlicet inſtinctus vnus vel inſpiratio vehemens tangit mentem ſi ſit a deo vel ab angelo bono vel malo vel a ꝓprio ſpiritu humano. Cuius rurſus ſenſus portio duplex. ſuperior et inferior aſſcripta ē. Cuius ſentire diuiſionem pfecte dat illud verbum dei quod pertingit vſqꝫ ad diuiſionem ſpiritus et anime. qualem in ſe diuiſionem paſſa erat q̄ exclamauit Magͣficat anima mea dn̄m De hinc ſe cernens ſpiritū ab anima ſubiunxit Et exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo Hec interim ſub compendio curſim nota ſint q̄ tenꝰ ad ſingularia deſcendēdū erit facilius hac occaſione data ſapientiores diiudicent pſuaſū habentes viuere hominem. cuiꝰ nomen ſit in libro vite. cui pluries et in pluribꝫ pſonis huiꝰ tpis datū ē experiri et practicare oīa q̄ dcā ſūt.

Explicit tractatulꝰ de ꝓbacōe ſpirituum venͣ Mgr̄i Johannis Gerſon.